

**ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення методичної ради університету
29 серпня 2024 року,
протокол №1 .

Перша проректорка, голова методичної
ради університету, кандидатка наук з
державного управління, доцентка

_____ Ірина КОВТУН

2024 року

м.п.

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ
з навчальної дисципліни
«ОСНОВИ ПОРІВНЯЛЬНОГО ПРАВОЗНАВСТВА»
для підготовки на першому освітньому рівні
здобувачів вищої освіти ступеня бакалавра
за спеціальністю 081 Право
галузі знань 081 Право
за заочною формою навчання

м. Хмельницький
2024

Розробник:

завідувачка кафедри цивільного права та процесу, докторка юридичних наук, професорка
_____ Світлана ГРИНЬКО

Схвалено кафедрою приватного права 29 серпня 2024 року, протокол №1.
Завідувачка кафедри _____ Світлана ГРИНЬКО

Декан юридичного факультету, кандидат юридичних наук,
доцент

29 серпня 2024 року _____ Віктор ЗАХАРЧУК

Обліковий обсяг 1,12 ум. др. арк.

ЗМІСТ

Стор.

1.	Структура вивчення навчальної дисципліни	–	4
1.1.	Тематичний план навчальної дисципліни	–	4
1.2.	Лекції	–	5
1.3.	Семінарські заняття	–	6
1.4.	Самостійна робота студентів	–	7
1.5.	Підсумковий контроль	–	15
2.	Схема нарахування балів	–	16
3.	Рекомендовані джерела	–	17
4.	Інформаційні ресурси в Інтернеті	–	23

1. Структура вивчення навчальної дисципліни

1.1. Тематичний план навчальної дисципліни

№ теми	Назва теми	Кількість годин											
		Денна форма навчання						Заочна форма навчання					
		Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
			Лекції	Сем. (прак.)	Лабор.	Ін.зав.	СРС		Лекції	Сем.	Лабор.	Ін.зав.	СРС
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
1.	Загальна характеристика порівняльного правознавства	10	2	2	-	-	6	5	1	-	-	-	4
2.	Правові системи та правові сім'ї як об'єкти порівняльного правознавства	10	2	2		-	6	5	1	-	-	-	4
3.	Романо-германська правова сім'я.	13	2	4		-	7	10	2	2	-	-	4
4.	Правові системи, що тяжіють до романо-германської правової сім'ї (латиноамериканське право, скандинавське право).	11	2	2		-	7	17	-	-	-	-	17
5.	Англо-американська правова сім'я	13	4	2		-	7	8	2	2	-	-	4
6.	Релігійні правові системи (мусульманське право, індуське право, канонічне право, іудейське право).	11	2	2		-	7	19	2	-	-	-	17
7.	Традиційні правові системи (китайське право, японське право, африканське право).	11	2	2		-	7	18	-	-	-	-	18
8.	Європейське право	11	2	2		-	7	8	2	2			4
	Всього годин	90	18	18			54	90	10	6			74

1.2. Лекції

№ з/п	Назва і план теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	2	3	4
1.	<i>Загальна характеристика порівняльного правознавства</i>	2	1
1.1.	Порівняльне правознавство як метод, наука та навчальна дисципліна		
1.2.	Виникнення порівняльного правознавства		
1.3.	Об'єкт, предмет, метод і структура порівняльного правознавства.		
1.4.	Функції порівняльного правознавства		
1.5.	Місце порівняльного правознавства в системі юридичних наук		
1.5.	Види досліджень у порівняльному правознавстві.		
2.	<i>Правові системи та правові сім'ї як об'єкти порівняльного правознавства</i>	2	1
2.1.	Поняття, риси та структура правової системи		
2.2.	Загальна характеристика правової карти світу		
2.3.	Поняття «правова сім'я»		
2.4.	Класифікація та типологія правових систем		
2.5.	Правова система України серед правових систем сучасності		
3.	<i>Романо-германська правова сім'я</i>	2	2
3.1.	Особливості романо-германської правової сім'ї		
3.2.	Вплив канонічного права на формування романо-германського права		
3.3.	Публічне і приватне право		
3.4.	Джерела права в романо-германській сім'ї, їх види		
14.	<i>Правові системи, що тяжіють до романо-германської правової сім'ї (латиноамериканське право, скандинавське право)</i>	2	-
4.1.	Правові системи Скандинавських країн		
4.2.	Джерела права Скандинавських країн		
4.3.	Правові системи держав Латинської Америки		
4.4.	Джерела права держав Латинської Америки		
5.	<i>Англо-американська правова сім'я</i>	4	2
5.1.	Особливості англо-американської правової сім'ї		
5.2.	Основні етапи розвитку англійської правової системи		
5.3.	Виникнення та реформування загального права		
5.4.	Загальне право: поняття та особливості		
5.5.	Поняття та види джерел англоамериканського права.		
5.6.	Порівняння англійського та американського права: спільні та відмінні ознаки		
5.7.	Формування правової системи США.		
5.8.	Джерела американського права.		
5.9.	Сучасна правова система США, її особливості.		
5.10.	Правові системи країн Співдружності Націй.		

5.11.	Особливості правових систем Канади, Австралії та Нової Зеландії.		
5.12.	Джерела права країн Співдружності Націй		
6.	<i>Релігійні правові системи (мусульманське право, індуське право, канонічне право, іудейське право)</i>	2	2
6.1.	Загальна характеристика правових систем релігійного типу.		
6.2.	Мусульманське (ісламське) право.		
6.3.	Індуське право.		
6.4.	Іудейське право.		
6.5.	Канонічне право.		
7.	<i>Традиційні правові системи (китайське право, японське право, африканське право)</i>	2	-
7.1.	Загальна характеристика правових систем традиційного типу		
7.2.	Правові системи країн Далекого Сходу:		
7.3.	Правові системи держав Африки		
8.	<i>Європейське право</i>	2	2
8.1.	Загальні положення європейського права.		
8.2.	Принципи європейського права.		
8.3.	Джерела європейського права.		
8.4.	Вплив права ЄС на національні правові системи.		
8.5.	Вплив права Ради Європи на національні правові системи.		
	Всього	18	10

1.3. СЕМІНАРСЬКІ ЗАНЯТТЯ

Семінарське заняття 1

Тема 3. Романо-германська правова сім'я

Питання для усного опитування та дискусії

1. Особливості романо-германської правової сім'ї
2. Вплив канонічного права на формування романо-германського права
3. Публічне і приватне право
4. Джерела права в романо-германській сім'ї, їх види.
5. Правова система України серед правових систем сучасності
6. Значення рецепції римського права в Україні.

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: романо-германська правова сім'я, групи романо-германської правової сім'ї, гібриди романо-германського та англо-американського права, канонічне право, публічне право, приватне право, джерела права, правова система України, рецепція римського права.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми здобувачу обов'язково слід ***зосередити на таких аспектах:***

1. При підготовці до **першого питання** рекомендується розпочати з груп романо-германської правової сім'ї: романська та германська. Слід згадати про гібриди романогерманського та англо-американського права (штат Луїзіана (США), провінція Квебек (Канада), Пуерто-Рико, Шотландія, Південноафриканська Республіка, Шрі-Ланка, Філіппіни).

2. Вивчаючи **друге питання**, окрему увагу звернути на акти канонічного права: папські декретали, збірники (компіляції) та ін. Звід канонічного права (Corpus Juris Canonici) 1582 р. як офіційно визнане основне джерело канонічного права. Структура Зводу: Декрет Граціана, Декрет Григорія IX (1234 р.), Збірники Боніфація VIII (1298 р.) і Клементя V (1313 р.).

3. При підготовці до **третього питання** рекомендується ознайомитися із сентенцією римського юриста Ульпіана щодо вивчення права у двох аспектах: публічному (jus publicum) і приватному (jus privatum). Обов'язковим є розглянути розмежування публічного і приватного права за такими критеріями: який інтерес захищає, особливості суб'єктів, характер правового регулювання суспільних відносин, основні принципи, за чією ініціативою відбувається захист.

4. При підготовці до **четвертого питання** рекомендується розкрити джерела права в романо-германській сім'ї, їх види: нормативно-правові акти, правові звичаї, міжнародні договори, загальні принципи права, правову доктрину, судову практику.

5. При підготовці до **п'ятого питання** рекомендується розпочати з визначення місця правової системи України серед правових систем сучасності. Обов'язковим є характеристика особливих рис сучасної правової системи України, а також адаптація законодавства України до законодавства Європейського Союзу.

6. Вивчаючи **шосте питання**, окрему увагу звернути на значення рецепції римського права в Україні, визначити поняття та характерні ознаки рецепції римського права в Україні. Обов'язковим є розкрити види рецепції: пряма та непряма рецепція, відкрита та прихована (латентна) рецепція, повна та часткова рецепція, добровільна і недобровільна рецепція, окупаційна та колоніальна рецепція.

Семінарське заняття 2

Тема 5. Англо-американська правова сім'я

Питання для усного опитування та дискусії

1. Особливості англо-американської правової сім'ї
2. Основні етапи розвитку англійської правової системи
3. Виникнення та реформування загального права
4. Загальне право: поняття та особливості
5. Поняття та види джерел англоамериканського права.
6. Порівняння англійського та американського права: спільні та відмінні ознаки
7. Формування правової системи США.
8. Джерела американського права.
9. Сучасна правова система США, її особливості.
10. Правові системи країн Співдружності Націй.
11. Особливості правових систем Канади, Австралії та Нової Зеландії.
12. Джерела права країн Співдружності Націй

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: англо-американська правова сім'я, англійська правова система, загальне право, джерела англоамериканського права., правова система США, країни Співдружності Націй.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми здобувачу обов'язково слід **зосередити на таких аспектах:**

З'ясувати склад англо-американської правової сім'ї. Розкрити співвідношення термінів «сім'я англо-американського права», «сім'я загального права», «сім'я англосаксонського права». Визначити особливості сім'ї англо-американського права.

Визначити поняття та особливості загального права (common law), співвідношення загального права і законодавства, права справедливості та його співвідношення із загальним правом.

Особливу увагу звернути на прецедент як джерело права в сім'ї англо-американського права.

Семінарське заняття 3

Тема 8. Європейське право

Питання для усного опитування та дискусії

1. Загальні положення європейського права.
2. Принципи європейського права.
3. Джерела європейського права.
4. Вплив права ЄС на національні правові системи.
5. Вплив права Ради Європи на національні правові системи.

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: європейське право, принципи європейського права, джерела європейського права, ЄС, Рада Європи.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми здобувачу обов'язково слід **зосередити на таких аспектах:**

1. При підготовці до **першого питання** рекомендується розпочати з поняття європейського права у широкому та вузькому розумінні, а також системи європейського права.

2. Вивчаючи **друге питання**, окрему увагу слід звернути на загальні та спеціальні принципи європейського права. Обов'язковою є характеристика принципів права ЄС, які визначають співвідношення правової системи ЄС з правовими системами держав-членів, принципу верховенства права ЄС, принципу прямої дії права ЄС.

3. При підготовці до **третього питання** рекомендується з'ясувати первинні джерела права (установчі договори, загальні принципи права), вторинні, або похідні джерела права (правові акти, як Регламент, Директива, Рішення). Крім того слід звернути увагу на значення Прецедентів Суду ЄС та Європейського суду з прав людини як джерела європейського права.

4. При підготовці до **четвертого питання** рекомендується розкрити основні способи зближення національного права асоційованих країн з правом ЄС, умови поглиблення співпраці України з ЄС, способи гармонізації законодавства України з правом ЄС.

5. Вивчаючи **п'яте питання**, окрему увагу слід звернути на загальноєвропейські стандарти прав людини. Обов'язковою є характеристика Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, а також Європейського Суду з прав людини як органу, покликаного забезпечити однакове тлумачення і застосування Конвенції всіма державами-учасницями.

1.4. САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ

Самостійною роботою студента є завдання, яке виконується кожним студентом індивідуально. Самостійна робота виконуються усіма студентами під методичним керівництвом викладача, але без його безпосередньої участі. Це засіб оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від обов'язкових навчальних занять.

Самостійна робота студентів складається з блоків завдань.

1.4.1. Завдання на самостійну роботу

Блок завдань (БЗ) № 1

Тема 1. Загальна характеристика порівняльного правознавства

Завдання 1.

Скласти таблицю, де шляхом застосування діахронного порівняння викласти розуміння однієї із правових категорій на свій вибір, як «вина», «протиправність», «непереборна сила».

Завдання 2.

2.1. Скласти таблицю, де шляхом застосування синхронного порівняння викласти розуміння однієї із правових категорій на свій вибір, як «знахідка», «скарб», «набувальна давність».

Завдання 3.

3.1. Скласти таблицю, де шляхом застосування діахронного порівняння викласти розуміння однієї із правових категорій на свій вибір, як «заповіт», «черги спадкоємців за законом».

Завдання 4.

4.1. Скласти таблицю, де шляхом застосування синхронного порівняння викласти розуміння однієї із правових категорій на свій вибір, як «договір», «позовна давність».

Блок завдань (БЗ) № 2

Тема 3. Романо-германська правова сім'я

**Тема 4. Правові системи, що тяжіють до романо-германської правової сім'ї
(латиноамериканське право, скандинавське право)**

Завдання 1.

Скласти таблицю, де відобразити синхронне дослідження порівняння національних правових систем Швеції та Німеччини.

Завдання 2.

2.1. Скласти таблицю, де відобразити синхронне дослідження порівняння національних правових систем Канади та Італії.

Завдання 3.

3.1. Скласти таблицю, де відобразити синхронне дослідження порівняння національних правових систем Індії та Великобританії.

Завдання 4.

4.1. Скласти таблицю, де відобразити синхронне дослідження порівняння національних правових систем Іспанії та Бразилії.

Блок завдань (БЗ) № 3

Тема 5. Англо-американська правова сім'я

Завдання 1.

Скласти таблицю, де відобразити синхронне дослідження порівняння національних правових систем США та Канади.

Завдання 2.

2.1. Скласти таблицю, де відобразити синхронне дослідження порівняння національних правових систем Великобританії та Австралії.

Завдання 3.

3.1. Скласти таблицю, де відобразити синхронне дослідження порівняння національних правових систем США та Великобританії.

Завдання 4.

4.1. Скласти таблицю, де відобразити синхронне дослідження порівняння національних правових систем США та Китаю.

Блок завдань (БЗ) № 4

Тема 6. Релігійні правові системи (мусульманське право, індуське право, канонічне право, іудейське право)

Завдання 1.

Скласти таблицю, де відобразити синхронне дослідження порівняння національних правових систем Туреччини та Індії.

Завдання 2.

2.1. Скласти таблицю, де відобразити синхронне дослідження порівняння національних правових систем Ізраїлю та Єгипту.

Завдання 3.

3.1. Скласти таблицю, де відобразити синхронне дослідження порівняння національних правових систем Ватикану та Німеччини.

Блок завдань (БЗ) № 5*Завдання 1.*

Скласти таблицю, де відобразити синхронне дослідження порівняння правового статусу суду ЄС та ЄСПЛ (*виділити не менше 5 критеріїв порівняння*).

Завдання 2.

2.1. Скласти таблицю, де відобразити синхронне дослідження порівняння європейського права та національної правової системи України (*виділити не менше 8 критеріїв порівняння*).

Завдання 3.

3.1. Скласти таблицю, де відобразити синхронне дослідження порівняння принципів права ЄС та цивільного права України (*виділити не менше 5 критеріїв порівняння*).

1.4.2. Вимоги до складання порівняльних таблиць

1. Обов'язковим елементом таблиці є критерії, за якими здійснюється порівняння.
2. Порівняння здійснюється із використанням положень нормативно-правових актів, судової та іншої юридичної практики, навчальної та наукової літератури.
3. Інформація в таблиці має бути розширеною або з поданим тлумаченням її змісту після таблиці.
4. Обов'язковим елементом є висновки, якими завершується порівняльний аналіз. У висновках слід вказати спільні та відмінні ознаки між правовими категоріями, які порівнювалися.
5. Необхідно також зробити висновок щодо:
  - тенденцій розвитку правового регулювання певної правової категорії, якщо використано певний вид порівняння;
  - переваги у правовому регулюванні певної правової категорії у окремих зарубіжних країнах чи правових системах, чи в історичний період;
  - доцільності запозичення правового регулювання певної правової категорії до сучасної національної правової системи України, , якщо використано певний вид порівняння.

1.4.3. Рекомендовані джерела:

1. Джерела цивільного права (для виконання завдань 1-4), а також кримінального права (для виконання завдання 1).
2. Літературні джерела з: історії права, цивільного права, кримінального права.

Примітка:

Вибір джерел залежить від змісту завдання.

1.4.4. ЗРАЗКИ ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ НА САМОСТІЙНУ ПІДГОТОВКУ*ПЕРША СТОРІНКА*

**ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА
ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Кафедра цивільного права та процесу**

**Самостійна робота з
навчальної дисципліни
ОСНОВ ПОРІВНЯЛЬНОГО ПРАВознавства**

Виконав:

Перевірила:

**Хмельницький
2024**

Блок завдань (БЗ) № 5

Тема 6. Речові права в цивільному праві в зарубіжних країнах

Завдання 1.

Скласти таблицю щодо видів нерухомих речей та їх правового режиму в праві Німеччини, України, США (порівняльно-правовий аналіз).

Німеччина	США	Україна
Поняття нерухомих і рухомих речей		
виключно матеріальні об'єкти: земля, складові частини земельної ділянки, під якими маються на увазі речі, міцно пов'язані із землею, — будинки, рослини на корені, висаджене в ґрунт насіння, а також права, що пов'язані з правом власності на дану земельну ділянку. Рухомістю є все, що не є земельною ділянкою чи його складовою частиною.	нерухомістю вважається земна кора й все, що нерозривно з нею пов'язане, а рухомістю — речі, які можуть слідувати за власником у разі переміщенні його в просторі. Самі терміни «рухоме» і «нерухоме» майно застосовуються, переважно, у відносинах з іноземним елементом, які регулюються міжнародним приватним правом; у внутрішніх відносинах застосовується дещо інший підхід.	до нерухомих речей належать земельні ділянки, а також об'єкти розташовані на та під нею, переміщення яких є неможливим без їхнього знецінення та зміни призначення. Рухомими речами є речі, які можна вільно переміщувати у просторі (наприклад, меблі).
Формальності щодо угод з нерухомим майном		
будь-яке речове право на нерухоме майно (як виникнення, так і припинення) має бути занесено в поземельну книгу (державний реєстр). У випадку колізії прав перевага буде визнана за правом, яке зафіксоване в поземельній книзі раніше.	угоди про передачу речових прав на нерухомість складаються в письмовій формі; оформляються так званим документом «за печаткою», що підтверджується нотаріусом чи іншою компетентною особою. За законами ряду штатів такі документи мають бути зареєстровані відповідними компетентними органами.	правочин, яким також є договір, може вчинятися усно або в письмовій формі, при цьому право обирати форму правочину належить його сторонам, якщо інше не встановлено законом. Таким чином, на законодавчому рівні закріплено можливість обрання сторонами будь-якої форми договору (усної, письмової, мовчання тощо), за умови, що вимоги стосовно форми договору не встановлені законом.
Правове регулювання		

НЦУ	регулюється окремо кожним штатом	ЦКУ
Строки набувальної давності для нерухомих речей		
30 років	від 5 до 20 років у різних штатах	10 років
Строки набувальної давності для рухомих речей		
10 років	строки щодо рухомого (персонального) майна не встановлюються	5 років
Особливості витребування речі		
власник має право вимагати від добросовісного набувача повернення будь-яких речей, що вийшли з його володіння всупереч його волі	річ може бути витребувана власником лише від недобросовісного володільця	передбачене право право власника на витребування майна від добросовісного набувача
Речово-правові способи захисту права власності		
віндикаційний та негаторний позов	віндикаційний та негаторний позов	віндикаційний та негаторний позов
Види прав на чужі речі		
сервітути, узуфрукт, квазіузуфрукт, право користування, суперфіцій і емфітевсис	охорона, безпосереднє володіння, право на володіння, протипоставлене володіння	сервітути, узуфрукт, квазіузуфрукт, право користування, суперфіцій і емфітевсис

Висновки: більше спільних рис ми прослідковується із правом України та Німеччини, що обумовлено спільною правовою сім'єю. Різницю у праві США бачимо у питаннях що стосуються витребування речі, адже в праві США передбачена можливість витребувати річ лише від недобросовісного володільця. У українському ЦК та німецькому ЦК передбачено право вимагати річ і від добросовісного набувача.

Також є відмінність у строках набувальної давності. У Німецькому праві такий строк особливо довгий для нерухомих речей – 30 років. Як на мене, це може спричинити багато ускладнень з судового захисту такої речі. Тут мені ідеально подобається українське законодавство, де встановлено 10 років для рухомого, 5 років для рухомого майна і 15 років для землі. Як на мене, це ідеальні терміни. Також відмінною рисою з правом США є те, що інститут довірчої власності там називається «трастом».

Блок завдань (БЗ) № 5**Тема 6. Речові права в цивільному праві в зарубіжних країнах***Завдання 1.*

Скласти таблицю щодо видів нерухомих речей та їх правового режиму в праві Німеччини, України, США (порівняльно-правовий аналіз).

Критерії	Україна	Німеччина	США
Що відносять до нерухомих речей?	До нерухомих речей (нерухоме майно, нерухомість) належать земельні ділянки, а також об'єкти, розташовані на земельній ділянці , переміщення яких є неможливим без їх знецінення та зміни їх призначення.	У праві ФРН нерухомістю вважаються виключно матеріальні об'єкти : земля, складові частини земельної ділянки, під якими маються на увазі речі, міцно пов'язані із землею, — будинки, рослини на корені, висаджене в ґрунт насіння, а також права, що пов'язані з правом власності на дану земельну ділянку.	В США нерухомістю вважається земна кора й все, що нерозривно з нею пов'язане . Проте таке поняття як «нерухомість» застосовується здебільшого лише у іноземних відносинах.
Класифікація нерухомих речей	В цивільному праві України нерухомі речі класифікують на 2 види об'єктів: 1) речі, які є нерухомими за своєю природою – земельні ділянки та розташовані на них об'єкти, переміщення яких неможливе без їх знецінення та зміни їх призначення. 2) речі, які визначаються нерухомими в силу закону тобто, такі об'єкти які за своїми властивостями є рухомими і не пов'язані з земельною ділянкою, але в силу прямої вказівки закону на них	Німецький цивільний кодекс до нерухомості відносить земельні ділянки, їх складові частини; речі, міцно пов'язані з ґрунтом; споруди; продукти землі, поки вони зв'язані з ґрунтом; насіння, якщо воно внесене в землю; рослини і насадження (ст.ст. 94-96 Німецького цивільного укладу). До нерухомості за самою її природою віднесені земля і пов'язані з нею споруди, врожай, ліси тощо; за її призначенням - машини, інструменти і сировина, що використовується на підприємстві, сільськогосподарське	В англо-американському праві майно ділиться на реальне і персональне . До реального відносять майно, щодо якого може бути пред'явлено реальний позов — позов про відновлення володіння. Реальне майно охоплює землю й об'єкти, що мають з нею істотний зв'язок : будівлі, врожай на корені, худоба на фермі та ін. Тобто реальне майно є ототожненням нерухомих речей в континентальному праві.

	поширюється режим нерухокої речі (повітряні та морські судна, судна внутрішньо-го плавання, космічні об'єкти тощо).	знаряддя й худоба, хоча за своєю природою вони є рухомими. Якщо ці нерухоності виділяються зі складу господарства, то розглядаються як рухоме майно. Під поняття «нерухоність» підпадають також установлені на землю майнові права - сервітути, узуфрукт, іпотека.	
Вимоги до угод з нерухожими	В Україні договір може складатися усно або в письмовій формі ; за умови, що вимоги стосовно форми договору не встановлені законом; підлягає обов'язковому нотаріальному посвідченню; такий договір підлягає державній реєстрації лише у випадках, встановлених законом.	В Німеччині будь-яке речове право на нерухоме майно має бути занесено в поземельну книгу (державний реєстр). У випадку колізії прав перевага буде визнана за правом, яке зафіксоване в поземельній книзі раніше.	У США угоди про передачу речових прав на нерухоність складаються в письмовій формі ; оформляються документом « за печаткою », що підтверджується нотаріусом чи іншою компетентною особою. За законами ряду штатів такі документи мають бути зареєстровані відповідними компетентними органами.

Отже, види нерухомих речей в Україні та Німеччині дуже схожі і дещо різняться між собою види нерухомих речей стосовно України Німеччини та США. Сполучені штати мають свій особливий і доволі складних поділ речей на види згідно класифікацій. Однак не аби яку схожість ми бачимо у країн континентальної системи права (Німеччини та України).

Стосовно регулювання, то в США та Німеччині є схожість щодо особливої формальності та строгості укладання угоди стосовно нерухомих речей. Наприклад, згідно українському законодавству сторони самі вправі обирати форму угоди стосовно нерухомих речей, якщо це прямо не передбачено законом, то в США договір оформляється тільки в письмовій формі, і так само як в Німеччині обов'язково потребує повинний бути внесений до реєстру.

1. 5. ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ

Підсумковий семестровий контроль проводиться у формі заліку в усній формі або у формі тестування.

1.5.1. Питання для підсумкового контролю

1. Порівняльне правознавство як метод, наука та навчальна дисципліна
2. Виникнення порівняльного правознавства
3. Об'єкт, предмет, метод і структура порівняльного правознавства.
4. Функції порівняльного правознавства
5. Місце порівняльного правознавства в системі юридичних наук
6. Види досліджень у порівняльному правознавстві.
7. Поняття, риси та структура правової системи
8. Загальна характеристика правової карти світу
9. Поняття «правова сім'я»
10. Класифікація та типологія правових систем
11. Правова система України серед правових систем сучасності
12. Значення рецепції римського права в Україні.
13. Особливості романо-германської правової сім'ї
14. Вплив канонічного права на формування романо-германського права
15. Публічне і приватне право
16. Джерела права в романо-германській сім'ї, їх види
17. Правові системи Скандинавських країн
18. Джерела права Скандинавських країн
19. Правові системи держав Латинської Америки
20. Джерела права держав Латинської Америки
21. Особливості англо-американської правової сім'ї
22. Основні етапи розвитку англійської правової системи
23. Виникнення та реформування загального права
24. Загальне право: поняття та особливості
25. Поняття та види джерел англоамериканського права.
26. Порівняння англійського та американського права: спільні та відмінні ознаки
27. Формування правової системи США.
28. Джерела американського права.
29. Сучасна правова система США, її особливості.
30. Правові системи країн Співдружності Націй.
31. Особливості правових систем Канади, Австралії та Нової Зеландії.
32. Джерела права країн Співдружності Націй
33. Загальна характеристика правових систем релігійного типу.
34. Мусульманське (ісламське) право.
35. Індуське право.
36. Сучасне право Індії.
37. Іудейське право.
38. Сучасне право Ізраїлю.
39. Канонічне право.
40. Загальна характеристика правових систем традиційного типу
41. Правові системи країн Далекого Сходу:
42. Правові системи держав Африки
43. Загальні положення європейського права.
44. Принципи європейського права.
45. Джерела європейського права.
46. Вплив права ЄС на національні правові системи.

47. Вплив права Ради Європи на національні правові системи.
48. Адаптація законодавства України до законодавства Європейського Союзу.

1.5.2. Приклад залікового білету

1. Правові системи держав Латинської Америки
2. Принципи європейського права.

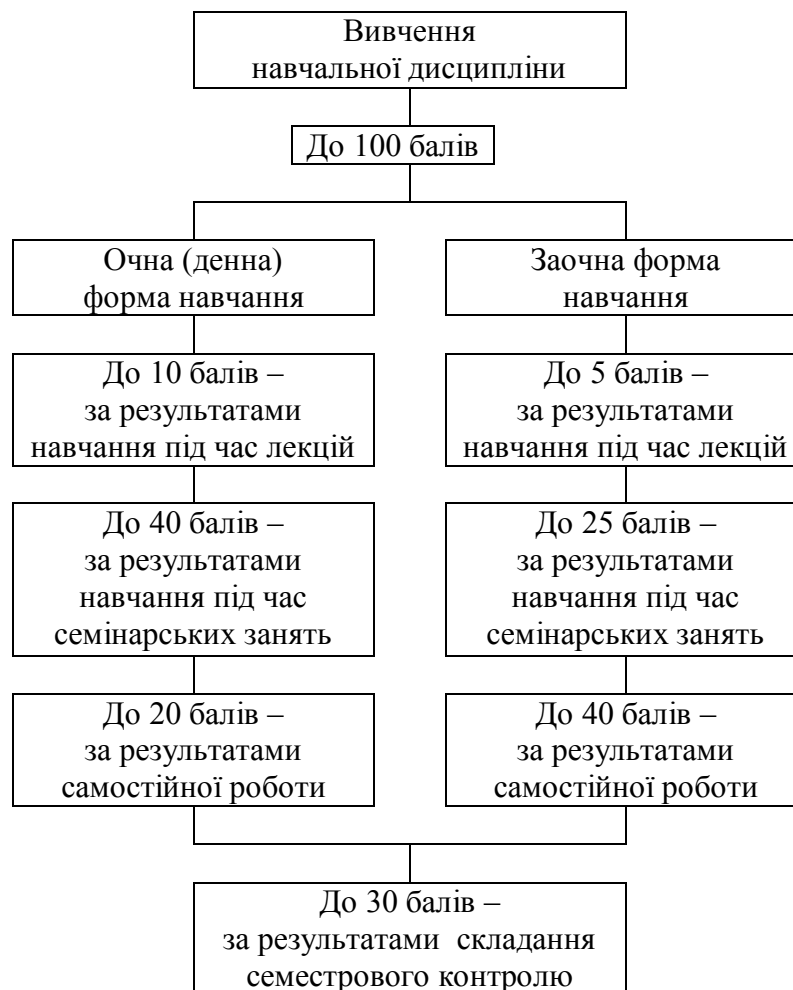
1.5.3. Приклад тестового завдання

1. Вкажіть норми права, які включає європейське право

- норми права Ради Європи, Європейського Союзу, Організації з питань безпеки і співробітництва у Європі
- норми права Європейського Союзу
- норми права держав Європи

2. СХЕМА НАРАХУВАННЯ БАЛІВ

2.1. Нарахування балів студентам з навчальної дисципліни здійснюється відповідно до такої схеми:

2.2. Обсяг балів, здобутих студентом під час лекцій з навчальної дисципліни, обчислюється у пропорційному співвідношенні кількості відвіданих лекцій і кількості лекцій, передбачених навчальним планом, і визначається згідно з додатками 1 і 2 до

Положення про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права імені Леоніда Юзькова.

З цієї навчальної дисципліни передбачено проведення 5 лекційних занять за денною формою навчання.

Отже, студент може набрати під час лекцій таку кількість балів:

№ з/п	Форма навчання	Кількість лекцій за планом	Кількість відвіданих лекцій											
			1.	2.	3.	4.	5.							
1.	Денна	5	1,0	2,0	3,0	4,0	5,0							

2.3. Обсяг балів, здобутих студентом під час семінарських занять, обчислюється за сумою балів, здобутих під час кожного із занять, передбачених навчальним планом, і визначається згідно з додатком 3 до Положення про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права імені Леоніда Юзькова.

2.4. Обсяг балів, здобутих студентом за самостійну роботу, обчислюється за сумою балів, здобутих за виконання кожного із цих завдань у таких межах:

Загальна кількість балів за самостійну роботу за семестр	Кількість блоків завдань (БЗ) за семестр	Макс. кількість балів за кожну тему (блок завдань)
40	5	8

3. Рекомендовані джерела

3.1. Основні джерела

1. Гринько С. Д. Деліктні зобов'язання римського приватного права: поняття, система, рецепція : монографія / за наук. ред. Є. О. Харитонова. Хмельницький : ХУУП, 2012. 724 с.

2. Гринько С. Д. Рецепція деліктних зобов'язань римського приватного права в Україні та європейських країнах : монографія. Хмельницький : Хмельницький університет управління та права, 2012. 264 с.

3. Гринько С. Д. Значення римського приватного права для формування правових систем сучасного світу. *Спадкове право: проблеми теорії та практики : монографія / Г.В. Анікіна та ін. ; голов. ред. С.Д.Гринько. Хмельницький: Видавництво Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова, 2023. С. 8-38. URL: [https://univer.km.ua/sites/default/files/%D0%AE%D0%A4/%D0%9A%D0%B0%D1%84%D0%B5%D0%B4%D1%80%D0%B0%20%D1%86%D0%B8%D0%B2%20%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%B0/%D0%A1%D0%9F%20%D1%84%D1%80%D0%B0%D0%B3%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%82%20\(1\).pdf](https://univer.km.ua/sites/default/files/%D0%AE%D0%A4/%D0%9A%D0%B0%D1%84%D0%B5%D0%B4%D1%80%D0%B0%20%D1%86%D0%B8%D0%B2%20%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%B0/%D0%A1%D0%9F%20%D1%84%D1%80%D0%B0%D0%B3%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%82%20(1).pdf)*

2. Порівняльне правознавство: Курс лекцій / Л.В. Голяк, А.С. Мацко, О.В. Тюріна. К. : МАУП, 2004. 200 с. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Holiak_Liudmyla/Porivnialne_pravoznavstvo.pdf?PHPSESSID=8tub0992pltc9fu22gibu49g34

3. Порівняльне правознавство : підручник / С. П. Погребняк, Д. В. Лук'янов, І. О. Биля-Сабадаш та ін. ; за заг. ред. О. В. Петришина. Х. : Право, 2012. 272 с. URL: <https://intrel.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/09/%D0%9F%D0%B5%D1%82%D1%80%D0%B8%D1%88%D0%B8%D0%BD-%D1%80%D0%B5%D0%B4-%D0%9F%D0%BE%D1%80%D1%96%D0%B2%D0%BD%D1%8F%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B5-%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BE%D0%B7%D0%BD%D0%B0%D0%B2%D1>

[%81%D1%82%D0%B2%D0%BE.pdf](#)

4. Харитонов, О. І. Порівняльне право Європи: Основи порівняльного правознавства. Європейські традиції. Х.: Одіссей, 2002. 592 с.

3.2. Допоміжні джерела

1. Бехруз, Хашматулла. Порівняльне правознавство. О.: Фенікс, 2009. 464 с.
URL: <https://sci.house/kniga-pravovedenie-sravnitelnoe-scibook/porivnyalne-pravoznavstvo-vidruchnik.html>
2. Бехруз Х. Вступ до порівняльного правознавства: навчальний посібник. Одеса: Юридична література, 2002. 328 с.
3. Бехруз Х. Исламське право. Велика українська юридична енциклопедія: у 20 т. Т. 3: Загальна теорія права / редкол.: О.В.Петришин (голова) та ін.; Нац. акад. прав. Наук України; Ін-т держави і права ім. В.М.Корецького НАН України; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків: Право, 2017. С. 198-205. URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=S&I21DBN=EC&P21DBN=EC&S21FMT=fullweb&S21ALL=%28%3C.%3E%29&Z21ID=&S21SRW=&S21SRD=&S21STN=1&S21REF=10&S21CNR=20&FT_REQUEST=&FT_PREFIX=
4. Бернхем В. Вступ до права та правової системи США: пер. з англ. К.: Україна, 1999. 554 с.
5. Богачова Л.Л. Система Європейського та національного права. URL: http://archive.nbuv.gov.ua/e-journals/tipp/2012_№1/Bogachov.pdf.
6. Гелів С. Д., Рутар С. М. Політико-правові системи світу: Навч. посібник. К.: «Знання», 2006.
7. Гердеген, М. Європейське право; пер. з нім. К.: «К.І.С.», 2008. 528 с.
8. Гринько С. Д. Деліктне право Німеччини та України: порівняльно-правовий аналіз / за заг. редакцією Ю. В. Білоусова: Науково-дослідний інституту приватного права і підприємництва імені Ф. Г. Бурчака НАПрН України, Хмельницький університету управління та права. *Проблеми модернізації приватного права в умовах євроінтеграції: монографія*. Хмельницький : ФОП Мельник А. А., 2015. С. 149-158.
9. Гринько С. Д. Ідеологічне значення римського права. *Актуальні проблеми держави і права : Збірник наукових праць Одеської національної юридичної академії*. 2010. Вип. 53. С. 40-49.
10. Гринько С. Д. Рецепція інституту деліктних зобов'язань римського права в Шестикнижжі Арменопула. *Університетські наукові записки : Часопис ХУУП*. 2011. № 1. С. 82-91.
11. Гринько С.Д. Право власності на криптовалюту як цифровий актив у практиці зарубіжних судів. *Актуальні питання у сучасній науці*. 2024. № 4(22) С. 593-602. URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/sn/issue/view/227>
12. Гринько С. Д., Ромась М.І. Договір управління спадщиною в Україні та країнах Європейського Союзу: порівняльно-правовий аспект. *Наукові записки. Серія : Право*. 2024. № 16. С. 318-323. URL: <https://pravo.cusu.edu.ua/index.php/pravo/issue/view/9>
13. Дмитрієв А.І., Шепель А.О. Порівняльне правознавство: Навчальний посібник/ Відп.редактор В.Н.Денисов. К.: 2003. 184 с.
14. Зінченко О.В. Англо-американська правова сім'я. Велика українська юридична енциклопедія: у 20 т. Т. 3: Загальна теорія права / редкол.: О.В.Петришин (голова) та ін.; Нац. акад. прав. наук України; Ін-т держави і права ім. В.М.Корецького НАН України; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків: Право, 2017. С. 12-19. URL:

http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=S&I21DBN=EC&P21DBN=EC&S21FMT=fullwebr&S21ALL=%28%3C.%3E%29&Z21ID=&S21SRW=&S21SRD=&S21STN=1&S21REF=10&S21CNR=20&FT_REQUEST=&FT_PREFIX=

15. Зінченко О.В. Романо-германська правова сім'я. Велика українська юридична енциклопедія: у 20 т. Т. 3: Загальна теорія права / редкол.: О.В.Петришин (голова) та ін.; Нац. акад. прав. наук України; Ін-т держави і права ім. В.М.Корецького НАН України; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків: Право, 2017. С. 679-686. URL:

http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=S&I21DBN=EC&P21DBN=EC&S21FMT=fullwebr&S21ALL=%28%3C.%3E%29&Z21ID=&S21SRW=&S21SRD=&S21STN=1&S21REF=10&S21CNR=20&FT_REQUEST=&FT_PREFIX=

16. Зінченко О.В. Традиційна правова сім'я. Велика українська юридична енциклопедія: у 20 т. Т. 3: Загальна теорія права / редкол.: О.В.Петришин (голова) та ін.; Нац. акад. прав. наук України; Ін-т держави і права ім. В.М.Корецького НАН України; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків: Право, 2017. URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=S&I21DBN=EC&P21DBN=EC&S21FMT=fullwebr&S21ALL=%28%3C.%3E%29&Z21ID=&S21SRW=&S21SRD=&S21STN=1&S21REF=10&S21CNR=20&FT_REQUEST=&FT_PREFIX=

17. Зінченко О.В. Успадкування за звичаєвим правом африканських держав (на прикладі Кенії, Свазіленду і Танзанії). *Вісник Академії правових наук України: Збірник наукових праць*. Харків: Право, 2013. № 1 (72). С. 80-89.

18. Зінченко О.В. Конституції Замбії та Північної Нігерії про статус палат вождів у законодавчих установах (порівняльний аналіз). *Вісник Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого*. Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія. Збірник наукових праць. Харків: Право, 2015. Вип. 2 (25). С. 169-177.

19. Кресін О.В. Порівняльне правознавство у XIX – XX століттях: проблеми становлення: Монографія (Oleksiy Kresin. Comparative Jurisprudence in XIX - XXth Centuries: Problems of Development. Monography) Київ, 2011. 294 с. URL: <https://www.academia.edu/35739372/%D0%9A%D1%80%D0%B5%D1%81%D1%96%D0%BD%D0%9E%D0%92%D0%9F%D0%BE%D1%80%D1%96%D0%B2%D0%BD%D1%8F%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B5%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BE%D0%B7%D0%BD%D0%B0%D0%B2%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%BE%D1%83%D0%A5%D0%86%D0%A5%D0%A5%D1%81%D1%82%D0%BE%D0%BB%D1%96%D1%82%D1%82%D1%8F%D1%85%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%B1%D0%BB%D0%B5%D0%BC%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F%D0%9C%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D1%96%D1%8F> Oleksiy Kresin Comparative Jurisprudence in XIX XXth Centuries Problems of Development Monography %D0%9A%D0%B8%D1%97%D0%B2_2_011

20. Кресін О.В. Становлення теоретичних засад порівняльно-правових досліджень у другій половині XVIII – першій третині XIX століття: компаративна концептуалізація: монографія. Київ: Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України; Видавництво «Логос», 2017. 680 с. URL: <https://www.academia.edu/35738110/%D0%A1%D1%82%D0%B0%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F%D1%82%D0%B5%D0%BE%D1%80%D0%B5%D1%82%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%B8%D1%85%D0%B7%D0%B0%D1%81%D0%B0%D0%B4%D0%BF%D0%BE%D1%80%D1%96%D0%B2%D0%BD%D1%8F%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%BE%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%85%D0%B4%D0%BE%D1%81%D0%BB%D1%96%D0%B4%D0%B6%D0%B5%D0%BD%D1%8C%D1%83%D0%B4%D1%80%D1%83%D0%B3%D1%96%D0%B9%D0%BF%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D1%96% XVIII %D0%BF%D0%B5%D1%80%D1%88%D1%96%D0%B9%D1%82%D1%80%D0%B5%D1%82%D0%B8%D0%BD%D1%96%D0%A5%D0%86%D0%A5%D1%81%D1%82% Formation of the comparative legal studies theoretical foundations in the second half of xviii the first third of xix centuries ?f ri=22281>
21. Лисенко, О. М. Порівняльне правознавство як наука та його місце в системі юридичних наук: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01. Київ. нац. ун-т. К., 2001. 19 с. URL: [http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?Z21ID=&I21DBN=EC&P21DBN=EC&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=fullwebr&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=A=&S21COLORTERMS=1&S21STR=%D0%9B%D0%B8%D1%81%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE%20%D0%9E\\$](http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?Z21ID=&I21DBN=EC&P21DBN=EC&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=fullwebr&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=A=&S21COLORTERMS=1&S21STR=%D0%9B%D0%B8%D1%81%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE%20%D0%9E$)
22. Лубський, В. І. Мусульманське право. К.: Вілбор, 1997. 256 с. URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?Z21ID=&I21DBN=EC&P21DBN=EC&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=JwU_B&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=U=&S21COLORTERMS=0&S21STR=%D0%A5%280%29416
23. Лук'янов Д.В. Релігійні правові системи в сучасному світі: монографія. Х.: Право, 2015. 352 с. URL: <https://pravo-izdat.com.ua/image/data/Files/194/1-23.pdf>
24. Лук'янов Д.В. Релігійна правова сім'я. Велика українська юридична енциклопедія: у 20 т. Т. 3: Загальна теорія права / редкол.: О.В.Петришин (голова) та ін.; Нац. акад. прав. Наук України; Ін-т держави і права ім. В.М.Корецького НАН України; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків: Право, 2017. С. 659-661. URL: [http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=S&I21DBN=EC&P21DBN=EC&S21FMT=fullwebr&S21ALL=%28%3C.%3E%D0%92%D0%B5%D0%BB%D0%B8%D0%BA%D0%B0%20%D1%83%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0%20%D1%8E%D1%80%D0%B8%D0%B4%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%B0%20%D0%B5%D0%BD%D1%86%D0%B8%D0%BA%D0%BB%D0%BE%D0%BF%D0%B5%D0%B4%D1%96%D1%8F\\$%3C.%3E%29&Z21ID=&S21SRW=&S21SRD=&S21STN=1&S21REF=10&S21CNR=20&FT_REQUEST=&FT_PREFIX=](http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=S&I21DBN=EC&P21DBN=EC&S21FMT=fullwebr&S21ALL=%28%3C.%3E%D0%92%D0%B5%D0%BB%D0%B8%D0%BA%D0%B0%20%D1%83%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0%20%D1%8E%D1%80%D0%B8%D0%B4%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%B0%20%D0%B5%D0%BD%D1%86%D0%B8%D0%BA%D0%BB%D0%BE%D0%BF%D0%B5%D0%B4%D1%96%D1%8F$%3C.%3E%29&Z21ID=&S21SRW=&S21SRD=&S21STN=1&S21REF=10&S21CNR=20&FT_REQUEST=&FT_PREFIX=)
25. Лук'янов Д.В. Канонічне право. Велика українська юридична енциклопедія: у 20 т. Т. 3: Загальна теорія права / редкол.: О.В.Петришин (голова) та ін.; Нац. акад. прав. Наук України; Ін-т держави і права ім. В.М.Корецького НАН України; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків: Право, 2017. С. 212-217. URL: [http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=S&I21DBN=EC&P21DBN=EC&S21FMT=fullwebr&S21ALL=%28%3C.%3E%D0%92%D0%B5%D0%BB%D0%B8%D0%BA%D0%B0%20%D1%83%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0%20%D1%8E%D1%80%D0%B8%D0%B4%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%B0%20%D0%B5%D0%BD%D1%86%D0%B8%D0%BA%D0%BB%D0%BE%D0%BF%D0%B5%D0%B4%D1%96%D1%8F\\$%3C.%3E%29&Z21ID=&S21SRW=&S21SRD=&S21STN=1&S21REF=10](http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=S&I21DBN=EC&P21DBN=EC&S21FMT=fullwebr&S21ALL=%28%3C.%3E%D0%92%D0%B5%D0%BB%D0%B8%D0%BA%D0%B0%20%D1%83%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0%20%D1%8E%D1%80%D0%B8%D0%B4%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%B0%20%D0%B5%D0%BD%D1%86%D0%B8%D0%BA%D0%BB%D0%BE%D0%BF%D0%B5%D0%B4%D1%96%D1%8F$%3C.%3E%29&Z21ID=&S21SRW=&S21SRD=&S21STN=1&S21REF=10)

[&S21CNR=20&FT_REQUEST=&FT_PREFIX=](#)

26. Лук'янов Д.В. Індуське право. Велика українська юридична енциклопедія: у 20 т. Т. 3: Загальна теорія права / редкол.: О.В.Петришин (голова) та ін.; Нац. акад. прав. Наук України; Ін-т держави і права ім. В.М.Корецького НАН України; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків: Право, 2017. С. 174-180. URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=S&I21DBN=EC&P21DBN=EC&S21FMT=fullwebr&S21ALL=%28%3C.%3E%29&Z21ID=&S21SRW=&S21SRD=&S21STN=1&S21REF=10&S21CNR=20&FT_REQUEST=&FT_PREFIX=

27. Лук'янов Д.В. Іудейське (єврейське) право. Велика українська юридична енциклопедія: у 20 т. Т. 3: Загальна теорія права / редкол.: О.В.Петришин (голова) та ін.; Нац. акад. прав. Наук України; Ін-т держави і права ім. В.М.Корецького НАН України; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків: Право, 2017. С. 206-211. URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=S&I21DBN=EC&P21DBN=EC&S21FMT=fullwebr&S21ALL=%28%3C.%3E%29&Z21ID=&S21SRW=&S21SRD=&S21STN=1&S21REF=10&S21CNR=20&FT_REQUEST=&FT_PREFIX=

28. Малишев, Б. В. Судовий прецедент у правовій системі Англії. К.: Практис, 2008. 344 с. URL: https://www.academia.edu/87664585/%D0%9C%D0%B0%D0%BB%D0%B8%D1%88%D0%B5%D0%B2%D0%91%D0%92%D0%A1%D1%83%D0%B4%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%B9%D0%BF%D1%80%D0%B5%D1%86%D0%B5%D0%B4%D0%B5%D0%BD%D1%82%D1%83%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BE%D0%B2%D1%96%D0%B9%D1%81%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B5%D0%BC%D1%96%D0%90%D0%BD%D0%B3%D0%BB%D1%96%D1%97%D0%9A%D0%9F%D1%80%D0%B0%D0%BA%D1%81%D1%96%D1%81_2008_344%D1%81

29. Оксамитний В.В. Сучасні правові системи у компаративістському вимірі. *Порівняльне правознавство*. 2012. № 3-4. С. 392-407. URL: https://www.academia.edu/35922677/%D0%96%D1%83%D1%80%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D0%9F%D0%BE%D1%80%D1%96%D0%B2%D0%BD%D1%8F%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B5%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BE%D0%B7%D0%BD%D0%B0%D0%B2%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%BE%D0%97%D0%BC%D1%96%D1%81%D1%82_3_4_%D0%B7%D0%B0_2012_%D1%80_Journal_Comparative_Jurisprudence_Contents_of_the_issue_3_4_2012

30. Порівняльне правознавство (теоретико-правове дослідження): Монографія/ За заг.ред.О.В.Зайчука, Н.М.Оніщенко. К.: «Видавництво «Фенікс», 2007. 430 с.

31. Порівняльне правознавство: сучасний стан і перспективи розвитку: збірник наукових праць / за ред. Ю.С. Шемшученка, В.П. Тихого, М.М. Цимбалюка, І.С. Гриценка; упор. О.В. Кресін, І.М. Ситар. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2012. 620 с. URL: https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/984/1/komp_chyt2012.pdf

32. Порівняльне правознавство: сучасний стан і перспективи розвитку : збірн. наук. праць (Comparative Jurisprudence: Current State and Prospects for Development - Yearbook 2013). Одеса : Фенікс, 2013. 352 с. URL: https://www.academia.edu/35751256/%D0%9F%D0%BE%D1%80%D1%96%D0%B2%D0%BD%D1%8F%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B5%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%96%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%BE%D0%97%D0%BC%D1%96%D1%81%D1%82_3_4_%D0%B7%D0%B0_2012_%D1%80_Journal_Comparative_Jurisprudence_Contents_of_the_issue_3_4_2012

[%BE%D0%B7%D0%BD%D0%B0%D0%B2%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%BE%D1%81%D1%83%D1%87%D0%B0%D1%81%D0%BD%D0%B8%D0%B9%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%BD%D1%96%D0%BF%D0%B5%D1%80%D1%81%D0%BF%D0%B5%D0%BA%D1%82%D0%B8%D0%B2%D0%B8%D1%80%D0%BE%D0%B7%D0%B2%D0%B8%D1%82%D0%BA%D1%83%D0%B7%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BD%D0%BD%D0%B0%D1%83%D0%BA%D0%BF%D1%80%D0%B0%D1%86%D1%8C%20Comparative%20Jurisprudence%20Current%20State%20and%20Prospects%20for%20Development%20Yearbook%202013%209E%D0%B4%D0%B5%D1%81%D0%B0%20A4%D0%B5%D0%BD%D1%96%D0%BA%D1%81%2013%20352%D1%81](#)

33. Порівняльне правознавство у системі юридичних наук: проблеми методології: Монографія / Кресін О. В. (кер. авт. кол.), Луць Л. А., Мережко О. О. та ін.; за ред. Ю. С. Шемшученка. К. : Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2006.

34. Правова карта сучасного світу. Навчальний посібник / Петришин О.В., Вінченко О.В. Харків: Право, 2018. 508 с. URL: https://pravozdat.com.ua/image/data/Files/383/3_Pravova%20karta_vnutri.pdf

35. Савчин М. Порівняльне правознавство. Загальна частина : курс лекцій. Ужгород : Центр учбової літератури, 2006. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/3488>

36. Смородинський В.С. Мішані правові системи. Велика українська юридична енциклопедія: у 20 т. Т. 3: Загальна теорія права / редкол.: О.В.Петришин (голова) та ін.; Нац. акад. прав. Наук України; Ін-т держави і права ім. В.М.Корецького НАН України; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків: Право, 2017. С. 298-301. URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=S&I21DBN=EC&P21DBN=EC&S21FMT=fullweb&S21ALL=%28%3C.%3E%D0%92%D0%B5%D0%BB%D0%B8%D0%BA%D0%B0%20%D1%83%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0%20%D1%8E%D1%80%D0%B8%D0%B4%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%B0%20%D0%B5%D0%BD%D1%86%D0%B8%D0%BA%D0%BB%D0%BE%D0%BF%D0%B5%D0%B4%D1%96%D1%8F%3C.%3E%29&Z21ID=&S21SRW=&S21SRD=&S21STN=1&S21REF=10&S21CNR=20&FT_REQUEST=&FT_PREFIX=

37. Харитонов Є., Харитонova О. До питання про значення дихотомії «приватне право-публічне право». *Вісник Академії правових наук України*. 2000. № 2. С. 82-88. URL: <https://dspace.nlu.edu.ua/handle/123456789/1251>

38. Харитонов Є.О. Рецепція римського права і європейські системи приватного права. *Актуальні проблеми держави і права: зб. наук. пр.* 2003. № 13. С. 51-59.

39. Харитонов Є.О., Харитонova О.І. Приватне право як концепт. Том 1. Витоки. Одеса : Видавництво: [Фенікс](#), 2018. 556 с.

40. Харитонов Є.О., Харитонova О.І. Приватне право як концепт. Том 2. Пошук парадигми (до історії питання) : монографія. Одеса : Видавництво: [Фенікс](#), 2019. 614 с.

41. Харитонов Є.О., Харитонova О.І. Приватне право як концепт. Том 3. Концепт приватного права і рекодифікації цивільного законодавства в Україні: рефлексії фронтиру : монографія. Одеса : Видавництво: [Фенікс](#), 2019. 752 с.

42. Харитонов Є.О., Харитонova О.І. Приватне право як концепт. Т.IV: Від ідеї до реалізації : монографія. Одеса : Видавництво: [Фенікс](#), 2021. 632 с.

43. Харитонов Є.О., Харитонova О.І. Приватне право як концепт. Т.V. Протистояння відкритого та закритого суспільств та приватне право: (Частина I. Приватне право у відкритому суспільстві) : монографія. Одеса : Видавництво: [Фенікс](#), 2023. 432 с.

44. Харитонов Є.О., Харитонova О.І. Приватне право як концепт. Т.V. Протистояння відкритого та закритого суспільств та приватне право: Частина II. Закрите суспільство vs приватне право : монографія. Одеса : Видавництво: [Фенікс](#), 2023. 446 с.

45. Приватне право як концепт. Том VI: Приватне право в умовах гібридної

8. Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/main/a> — Законодавство України на сайті Верховної Ради України.
2. <http://www.ccu.gov.ua/uk/index> — Конституційний Суд України.
3. <https://supreme.court.gov.ua> – Верховний Суд
4. <http://www.president.gov.ua/documents/> — Офіційні документи на Офіційному представництві Президента України.
5. <http://www.kmu.gov.ua/control/> — Урядовий портал.
6. <http://www.minjust.gov.ua/> — Міністерство юстиції України.
7. <http://zakon.nau.ua/> — Професійна юридична система Мега-НаУ.
8. <http://www.ligazakon.ua/> — Ліга:Закон — головний правовий портал України
9. <http://www.nbu.gov.ua/portal/> — Наукова періодика України на сайті Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського.
10. <http://www.reyestr.court.gov.ua/> — Єдиний державний реєстр судових рішень.
11. <http://npu.in.ua/> — Нотаріальна палата України